

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Kazernestraat 52
2514 CV DEN HAAG

**Directoraat-generaal Natuur
en Visserij**

Programma Klimaatopgave

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/lvvn

Ons kenmerk

DGNV-PKO-LNV / 104382101

Uw kenmerk

179719

Datum 4 maart 2026

Betreft Aanvullende vragen Rapporten Wetenschappelijke Klimaatraad en
Nationaal Klimaatplatform

Geachte Voorzitter,

Op 3 februari jl. heeft u een brief gestuurd met enkele vervolgvragen van de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA en het lid van de fractie-Visseren-Hamakers naar aanleiding van de beantwoording van vragen over de rapporten van de Wetenschappelijke Klimaatraad (WKR) en het Nationaal Klimaatplatform (NKP). Hierbij stuur ik u mijn reactie op deze vervolgvragen.

Jaimi van Essen

Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

179719

**Directoraat-generaal Natuur
en Visserij**

Met belangstelling heb ik kennisgenomen van de vervolgvragen en de opmerkingen van de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA en het lid van de fractie-Visseren-Hamakers. Hieronder treft u de beantwoording aan, gegroepeerd per thema.

DGNV-PKO-LNV / 104382101

Nationaal tussendoel

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA

In uw brief geeft u aan geen nationaal tussendoel voor 2040 vast te leggen en verwijst u naar het Europese traject. Kunt u concreet aangeven welke nationale beleidsankers boeren houvast bieden voor investeringsbeslissingen in de periode 2030–2040? Hoe voorkomt u dat het ontbreken van een nationaal tussendoel leidt tot uitstelgedrag of lock-in van bedrijfsmodellen die op langere termijn niet verenigbaar zijn met klimaat- en natuurdoelen? Indien u geen nationale doelen of kaders voor 2040 vastlegt, kunt u expliciteren welk beleidsmoment of welke evaluatie het eerstvolgende moment vormt waarop alsnog kan worden bijgestuurd, en op basis van welke criteria?

Vragen en opmerkingen van het lid van de fractie-Visseren-Hamakers

Dit lid leest in uw brief dat u er niet voor kiest om een nationaal tussendoel voor 2040 vast te leggen in de nationale Klimaatwet. Waarom heeft u hiertoe besloten?

Dit jaar komt de Europese Commissie met voorstellen voor maatregelen om het Europese doel van netto 90% broeikasgasemissiereductie in 2040 t.o.v. 1990 te realiseren. Dan wordt ook voorgesteld welke doelen lidstaten krijgen om invulling te geven aan dit overkoepelende EU 2040 doel. Zoals aangegeven in het Coalitieakkoord zal Nederland zich inspannen voor een ambitieus Europees 2040-maatregelenpakket ten behoeve van een gelijk speelveld. Indien na het vaststellen van het Europees 2040-maatregelenpakket blijkt dat dit onvoldoende is om het 2040 doel te halen, zal het kabinet aansluitend hierop in het voorjaar van 2027 aanvullende nationaal geborgde maatregelen nemen. Hiermee zetten we vol in op lange termijnbeleid en een slimme Europese aanpak. Dit biedt meer houvast en duidelijkheid aan boeren voor investeringsbeslissingen op de lange termijn.

In de Bonaire klimaatzaak heeft de rechtbank bevolen dat het kabinet nationale tussendoelen dient te formuleren om de kans te vergroten dat het bindende nationale klimaatdoel voor 2050 wordt gerealiseerd. Vanwege deze uitspraak zal het kabinet overwegen welke bindende nationale tussendoelen geformuleerd dienen te worden om hier invulling aan te geven.

Strategisch overleg Landbouw en Voedsel

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA

Hoe wordt binnen het Strategisch Overleg Landbouw en Voedsel structureel geborgd dat publieke belangen zoals klimaat, biodiversiteit en volksgezondheid gelijkwaardig worden gewogen? Waarom ontbreken gezondheidsfondsen in dit overleg, ondanks het belang van voeding en preventie in de WKR- en NKP-rapporten?

Vragen en opmerkingen van het lid van de fractie-Visseren-Hamakers

Daarnaast lijkt het lid uit beantwoording op te maken dat er geen organisaties vanuit dierenwelzijns-, natuur-, water- en milieusectoren, alsmede gezondheidsfondsen aan tafel zitten bij het Strategisch Overleg Landbouw en Voedsel. Waarom nemen afgezanten van deze sectoren geen deel aan het Strategisch Overleg Landbouw en Voedsel? Graag ontvangt het lid een toelichting per sector.

**Directoraat-generaal Natuur
en Visserij**

DGNV-PKO-LNV / 104382101

Er is een breed palet aan partijen aanwezig bij het Strategisch Overleg Landbouw en Voedsel, vertegenwoordigers van primaire producenten, branches en ketenpartijen en maatschappelijke partijen. Natuur- en milieupartijen worden vertegenwoordigd door Boerennatuur, LandschappenNL en Natuur&Milieu. De laatste twee partijen zijn afgevaardigd vanuit de Groene11. Hiermee wordt geborgd dat verschillende publieke belangen meegenomen worden in de gesprekken over de toekomst van de landbouw en het voedselsysteem. De samenstelling van het overleg is gebaseerd op de mogelijke onderwerpen waarvan de verwachting was dat deze besproken zouden worden aan deze tafel, zoals voedselzekerheid, ruimte, innovatie, uitvoeringskracht en verdienvermogen. Afhankelijk van concrete onderwerpen op de agenda kan besloten worden andere partijen, waaronder mogelijk (een vertegenwoordiging van) de gezondheidsfondsen, dierenwelzijnspartijen of wetenschappelijke instellingen, uit te nodigen.

Naast het Strategisch Overleg Landbouw en Voedsel zijn er andere overleggen waarin verschillende partijen en sectoren vertegenwoordigd zijn. Zo spreken in het Klimaatoverleg landbouw en landgebruik, natuur- en milieuorganisaties, landbouworganisaties, kennisinstellingen, overheden en financiële instellingen met elkaar om te praten over de klimaatopgave voor de landbouw en het landgebruik.

Overig

Vragen en opmerkingen GroenLinks-PvdA

Hoe verhoudt het ontbreken van expliciete ruimtelijke keuzes voor de landbouw zich tot de risico's rond waterbeschikbaarheid, droogte en verzilting? Welke concrete beslissingen worden doorgeschoven naar de Nationale Klimaatadaptatiestrategie (NAS '26)? Kunt u aangeven welke risico's u ziet indien ruimtelijke keuzes voor klimaatadaptatie in de landbouw pas na NAS'26 worden gemaakt, en wie bestuurlijk verantwoordelijk is indien hierdoor onomkeerbare keuzes ontstaan?

In de ontwerp-Nota Ruimte houden we rekening met de huidige en toekomstige water- en bodemcondities, zoals waterbeschikbaarheid, die door droogte en verzilting als gevolg van klimaatverandering verder onder druk komt te staan. Dit brengt stevige uitdagingen voor watergebruikers, zoals de landbouw, met zich mee. In de ontwerp-Nota Ruimte zijn hierover duidelijke signalen afgegeven en richtinggevende keuzes gemaakt zodat overheden en watergebruikers hierop kunnen anticiperen. Denk aan het in de landbouwpraktijk verder toepassen van adaptieve maatregelen op het gebied van duurzaam water- en bodembeheer en klimaatrobuuste gewassen en teeltsystemen. Het Actieprogramma klimaatadaptatie landbouw stimuleert en ondersteunt de agrarisch ondernemers hierin. Ook andere trajecten en programma's geven uitwerking aan deze toekomstperspectieven in de Nota Ruimte, zoals het Deltaprogramma Zoetwater en de te verwachten nieuwe Nationale Klimaatadaptatiestrategie (NAS'26), zodat tijdig de juiste (ruimtelijke) keuzes gemaakt kunnen worden door Rijk en regio.

De ontwerp-NAS zal naar verwachting in het tweede kwartaal van dit jaar worden vastgesteld waarna deze ter inzage zal worden gelegd

**Directoraat-generaal Natuur
en Visserij**

Hoe rechtvaardigt u het ontbreken van een marktprogramma voor verduurzaming van plantaardige producten? Wanneer ontvangt de Eerste Kamer een uitgewerkt kader voor de ketenaanpak plantaardige eiwitten?

DGNV-PKO-LNV / 104382101

De huidige inzet op verduurzaming van plantaardige producten is verspreid over specifieke aandachtsgebieden, zoals in het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming 2030, het Convenant Energietransitie Glastuinbouw, koolstofcertificaten voor telers en verwerkers gericht op biobased bouwen, het Actieplan 'Groei van biologische productie en consumptie', en in algemenere ondersteuning zoals in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Ik kom nog terug op andere stappen om de plantaardige productie te verduurzamen. In lijn met de toezegging in de kamerbrief 'Teelt en afzet eiwitrijke gewassen en vervolg Bean Deal' (kamerstuk 101312428) ben ik in gesprek met de ketenpartijen om de ketenaanpak verder vorm te geven. De huidige beleidsinzet richt zich op het versterken van de Nederlandse teelt en verwerking van plantaardige eiwitten, monitoring van de eiwitconsumptie, informatievoorziening over de Schijf van Vijf, onder andere via het Voedingscentrum, en het samen optrekken in Europa. Ik kom terug op verdere stappen voor een ketenaanpak plantaardige eiwitten.

Hoe wordt geborgd dat het WUR-onderzoek naar korte ketens daadwerkelijk leidt tot beleidsaanpassing? Bent u bereid experimenteeruimte te verkennen voor regionale voedselsystemen?

De pluriformiteit in korte ketens is groot. Het WUR-onderzoek gaat het scala ordenen in Archetypen (verschillende typen activiteiten zoals b.v. boerderijverkoop). Ieder Archetype zal naar verwachting andere vragen, uitdagingen en behoeften hebben. Dat kan bijvoorbeeld zijn advies, aanpassing van beleid (nationaal, provinciaal of lokaal), aanvullend onderzoek of experimenteeruimte. Na de publicatie van het definitieve rapport zal ik bekijken wat nodig is om de verschillende Archetypen te ondersteunen.

Hoe en wanneer wordt de samenhang tussen klimaatdoelen, landbouwbeleid en bestaanszekerheid integraal geëvalueerd?

Het kabinet zet zich in voor een duidelijke, landelijke en integrale aanpak voor klimaat, stikstof en water. Met de Klimaat- en Energieverkenning (KEV) van het PBL wordt periodiek gekeken naar de voortgang van het klimaatbeleid en de verwachte effecten van het gevoerde beleid om de klimaatdoelen te realiseren. Voor de klimaatopgave voor de landbouw is een groot gedeelte van de reductie te danken aan het stikstof- en bredere landbouwbeleid. Zo zorgen de bedrijfsbeëindigingsregelingen vanuit het stikstofbeleid ook voor broeikasgasreductie voor de landbouw. Ook dragen andere duurzaamheidsinspanningen waartoe landbouwers worden gestimuleerd bij aan broeikasreductie, zoals bijvoorbeeld via subsidieregelingen uit het Europees Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB), het Agrarisch Natuurbeheer en het Investeringsfonds Duurzame Landbouw. Om inzicht te krijgen in de ontwikkelingen van inkomens van landbouwers in diverse sectoren worden jaarlijks inkomensramingen uitgevoerd door de WUR. Deze zijn niet direct te relateren aan specifiek landbouwbeleid of de klimaatdoelen, omdat marktomstandigheden ook van grote invloed zijn op het inkomen.

Aan de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

**Directoraat-generaal Natuur
en Visserij**

Programma Klimaatopgave

Auteur

[Redacted signature block]

TER BESLISSING

Datum aangemaakt

26 februari 2026

Kenmerk

DGNV-PKO-LNV / 104369700

nota
TER BESLISSING

Beslisnota Aanvullende vragen Rapporten
Wetenschappelijke Klimaatraad en Nationaal
Klimaatplatform

Kopie aan

Bijlage(n)

2

Parafenroute

[Redacted signature block]

Aanleiding

De leden van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van de Eerste Kamer hebben op 3 februari 2026 een brief gestuurd. In de brief hebben de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA en het lid van de fractie-Visseren-Hamakers een aantal vervolgvragen gesteld naar aanleiding van de brief van uw voorganger van 11 december 2025¹. Daarin heeft uw voorganger geantwoord op een aantal eerdere vragen die waren gesteld naar aanleiding van de kabinetseactie op de rapporten van de Wetenschappelijke Klimaatraad (WKR) en het Nationaal Klimaatplatform (NKP)².

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd in te stemmen met de beantwoording van de vragen en de aanbiedingsbrief te ondertekenen.

Kernpunten

- De deadline voor de beantwoording is 3 maart 2026.
- In de beantwoording geeft u aan, in lijn met het coalitieakkoord, dat het kabinet in het voorjaar van 2027 aanvullende nationaal geborgde maatregelen neemt, indien na het vaststellen van het Europees 2040-maatregelenpakket blijkt dat dit onvoldoende is om het 2040 klimaatdoel te halen. Aan het eind van dit jaar komt de Europese Commissie met een voorstel voor nationale doelen en flexibiliteiten in het EU klimaatbeleidsraamwerk na 2030. KGG coördineert het algehele nationale klimaatbeleid en de Nederlandse inzet ten aanzien van Europees

¹ Kamerstuk 179252, [brief minister van LNVN: Rapporten Wetenschappelijke Klimaatraad en Nationaal Klimaatplatform](#)

² Kamerstuk 32813, nr. 1528, [Reactie op rapporten Wetenschappelijke Klimaatraad en Nationaal Klimaatplatform](#)

klimaatbeleid. LVVN is verantwoordelijk voor het nationale klimaatbeleid en de Nederlandse inzet ten aanzien van Europees klimaatbeleid voor de landbouw en het landgebruik.

- Verder geeft u aan in de beantwoording dat het kabinet zal overwegen welke bindende nationale tussendoelen geformuleerd dienen te worden om invulling te geven aan het bevel van de rechtbank in de Bonaire klimaatzaak. Op 28 januari jl. heeft de rechtbank Den Haag uitspraak gedaan in de door Greenpeace aangespannen rechtszaak over klimaatverandering op Bonaire. Op 2 februari jl. is er een Kamerbrief van MKGG, MIenW en SBZK uitgegaan met een inhoudelijke weergave van de uitspraak en een eerste beknopte duiding van de betekenis ervan³. Het kabinet zal op korte termijn worden geadviseerd over het wel/niet instellen van hoger beroep. Aangezien het vonnis uitvoerbaar bij voorraad is, worden er al stappen gezet om invulling te geven aan het vonnis.
- In de beantwoording noemt u de te verwachten nieuwe Nationale Klimaatadaptatiestrategie (NAS'26). In de loop van maart wordt u nader geïnformeerd over klimaatadaptatie landbouw binnen de NAS'26.

³ Kamerstuk 32 813, nr. BS, [Kabinetsaanpak Klimaatbeleid \(32.813\)](#); [brief van de ministers van KGG en I&W en de staatssecretaris van BZK over uitspraak rechtszaak Greenpeace tegen de Nederlandse Staat over klimaatverandering op Bonaire \(EK, BS\) - Eerste Kamer der Staten-Generaal](#)